

Lotte Sandberg
Journalist

Omgivelsenes betydning

Forholdet mellom ytre og indre rom; arkitektur og helse, gjelder – eller vil gjelde – oss alle.

Man kan knapt forestille seg hvordan det vil gå når «designgenerasjonen» havner på alders- eller sykehjem. Slik tilstanden nå er, vil knapt kitschforkjemper Kjetil Rolness oppleve de ukvalifiserte etterlikningene av hjemlige omgivelser som vellykkede. Selv havnet jeg som førstegangsfødende på Aker sykehus' fødeavdeling. En av livets virkelig store hendelser fikk utspille seg innenfor et gammelrosa, småblomstret univers. For meg ble denne liksomhjemlige «koseligheten» nesten like fremmed og sjokkartet som fødselssmertene.

Det var en befrielse å komme, noen få år senere, til det gamle Rikshospitalets kvinneklinikk, som en av de siste fødende før sykehuset flyttet inn i nye lokaler. Så vel utstyret som de store hvite salene hadde et umiskjennelig preg av sykehus og innga nødvendig profesjonalitet og trygghet.

Siden har jeg, som pårørende, vært i kontakt med opptil flere syke- og aldershjem. Noen inntrykk herfra er for uutslettelige å regne, enten det gjelder den eklektiske og konsensusorienterte mimingen av borgerlige hjem i Bærum eller følelsen av å tre inn i filmen *Gjøkeredet* i Bodø. Her satt de eldre langs veggene i en stor sal morgen som kveld mens fjernsynsapparatet surret og gikk i et hjørne. Pasientenes værelser var alt annet enn egnet for å skape hygge og trivsel.

Sykehus, aldershjem og andre helseinstitusjoner angår oss alle, som pårørende eller ved selv å være pasienter. Spørsmålet er hvorfor helseinstitusjonenes omgivelser må

være så nedslående. Særlig gjelder dette for alle dem som ikke kan la oppholdet munne ut i retur til eget hjem. Hvordan kan samfunnet gi mennesker en slik utgang i livet? Dessuten: Hva med pasientene som plasseres i trafikkerte korridorer? Og hva gjør omgivelsene med alle dem som har sitt daglige arbeid ved disse institusjonene? Tidsskriftet *Omsorg* tilbyr nå en solid belysning av forholdet mellom rom, arkitektur og helse i et bredt sammensatt og hardt tilgjengelig temanummer. Det foreliggende debattnummeret *Rom* er redigert av psykolog Per Johan Isdahl, arkitekt Mette L'orange og filosof Tore Frost. Allerede i innledningen kan vi lese at «livsforholdene til alvorlig syke og døende er på en helt avgjørende måte bestemt av deres romlige omgivelser».

«Om det er slik at livsforholdene til alvorlige syke og døende på en helt avgjørende måte er bestemt av deres romlige omgivelser, da lever vi i en alvorlig kulturell og politisk situasjon,» fremholder gjesteredaktørene Isdahl, L'orange og Frost. De stiller også spørsmål som: «Kan vi ta utfordringen ved at rommet fargelegger, eventuelt mørklegger, våre indre livsbilder, håpsbilder og trobilder? Hvordan ønsker vi at kunsten skal fungere i denne sammenheng?»

Tidsskriftet har hentet sine artikler fra en rekke fagfelt: Arkitekter, kunstnere, idéhistorikere, leger, miljøpsykologer, blomsterdekoratører og helsearbeidere bidrar til å belyse tematikken fra ulike innfallsvinkler.

Hittil har den manglende oppmerksomheten rundt romlige omgivelser fått stå i grell kontrast til fokuset på den sykes indre kroppsrom samt bevisstheten rundt

rommets betydning når vi er blitt avsejlet. Temanummeret av *Omsorg* representerer et avgjørende skritt i retning av en ny bevisstgjøring omkring forholdet mellom helse og arkitektur, blant annet ved å ta til orde for at temaet må inn i planleggingen av helsebygg. Temaet fordrer nytenkning, men denne kan knapt komme i stand uten at kunnskapene høynes. I første omgang bør myndighetene ta ansvar for at erfaringene fra feltet samles og systematiseres. I tillegg bør man prioritere videre forskning på forholdet mellom omgivelser, helse og institusjoner.

Tidsskriftet *Omsorg* presenterer også leseren for flere gode tiltak – og unntak; det man velger å benevne som «vevisere for fremtidige romløsninger». Herunder er blant annet Frank O. Gehrys kreftseniter i Århus, Bård Hellands arbeid for indremisjonen i Trondheim samt C. F. Møller AS og Signal arkitekters ulike prosjekter i de nordiske land. Knut H. Bergsland, tidligere leder for Arkitektforum for helsebygg og foreleser om temaet psykiatri og fysiske omgivelser, trekker i tillegg frem akuttpsykiatrisk avdeling ved Fylkessykehuset i Haugesund og viser til tendenser til nytenkning ved oppføring av nye distriktspsykiatriske sentre (Klassekampen, 20.6). Det er med andre ord håp om bedring.

En tidligere versjon av denne artikkelen sto på trykk i Aftenposten den 13. juni.

Lotte Sandberg

I neste nummer:

- Internkontroll i allmennpraksis
- Palliativ behandling
- Kardial resynkronisering
- Sykehusreformen og legene
- Ernæring og overvekt
- Italiensk psykiatri